

Din **Daredevil** spænder ben for fornuften

Tør jeg? Ja, gu tør jeg! De fleste kunstnere har en Daredevil i maven, som helst ser stort på sikkerheden. "Vi skal blive bedre til at passe på os selv og på hinanden," lyder opfordringen fra skuespillerne Jens Jørn Spottag og Steffen Eriksen.

Af Charlotte Kiberg

Når hele holdet går på scenen med 40 i feber. Når man affyrer en pistol fra ryggen af en hest, der er bange for høje lyde. Når man går amok på en sovesofa - med en motorsav, men uden beskyttelsesudstyr. Eller når de 15 centimeter høje hæle knækker sammen under dig på en våd scene. Når den slags sker, så kan det gå grueligt galt.

Heldigvis ikke altid, men for tit. Næsten en tredjedel af Dansk Skuespillerforbunds medlemmer er kommet til skade på deres arbejde inden for de sidste fem år, viser forbundets nye store undersøgelse om arbejdsmiljø og sikkerhed.

Men mange af skaderne kunne have været undgået, hvis kunstnerne selv tog sikkerheden mere alvorligt, mener skuespiller og tillidsrepræsentant ved Aalborg Teater, Steffen Eriksen.

"Jeg har set kolleger, der lod sig hejse flere meter op i luften uden sikkerhedslinje. Jeg har set kolleger løbe rundt på fedtede gulve, der bare ventede på, at nogen skulle falde. Den slags er alt for almindeligt," siger han.

Opskruede situationer og overmod

"Sikkerhed på en arbejdsplads er naturligvis først og fremmest ledelsens ansvar. Men vores største modstandere er måske os selv. Vi kunstnere er stræbsomme mennesker, der gerne vil give den allerbedste oplevelse til publikum. Der findes aldrig en konventionel måde at gøre tingene på. Men til gengæld befinder vi os tit i nogle helt opskruede situationer, hvor vi i overmod og af ren og skær entusiasme lader os rive med og glemmer alt om vores sikkerhed. Vi gider ikke at gøre noget halvt. Det skal rykke," siger Steffen Eriksen.

I skuespillerforbundets undersøgelse fortæller medlemmerne om skader lige fra småknubs og slidskader til voldsomme faldulykker og et enkelt rivegilde med en usamarbejdsvillig kat.

"Jeg har heldigvis ikke selv været vidne til de store, voldsomme ulykker. Højderne, trapperne, springene og de oversvømmede scener. Dem er der efterhånden styr på, i hvert fald her på teatret.

Nej, det er især de små ting, der er farlige. Som da jeg i mørke skulle træde ned fra et lille podie i 'Spilleren'. Jeg må have

Jens Jørn Spottag i "1864".
Foto: Per Arnesen, Miso Film.

gjort det 100 gange før, men jeg faldt alligevel og slog mig under en forestilling. Man bliver aldrig ekspert i de små ting, der kan gå galt. Men netop derfor skal man tage dem alvorligt, lære af erfaringen og se, om man kan gøre noget anderledes.

Vi er måske ikke brandmænd, der styrter ind og ud ad brændende huse, men det er stadig en farlig branche, fordi risikoen for slitage og småskader er langt større, end i mange andre brancher," forklarer tillidsmanden.

Svømmefødder og knæskader

Han har selv lagt knæ til begge slags skader som medvirkende i henholdsvis "Fakiren fra Bilbao" og "Fang Julemanden".

"Den ene gang skulle jeg slås med svømmefødder på hænderne og så kaste mig skråt ned på knæet og smide dem ud i kulissen. Prøve efter prøve, aften efter aften. Det er mange år siden, men jeg har stadig en stor bule på knæet, som jeg aldrig fik anmeldt hos min læge. Og i 'Fang Julemanden', der gik mit knæ helt ud af led til en prøve, hvor jeg som hund skulle hoppe rundt og slås mod en kæmpebamse. Det er ikke just de ulykker, man læser om i avisen – men det er den slags, der kan ske, når man bruger sin krop, som kunstnere gør," siger han.

I dag har Aalborg Teater en velfungerende sikkerhedsorganisation med arbejdsmiljørepræsentanter for henholdsvis skuespillerne og musikerne.

"Her i huset taler vi om sikkerhed og arbejdsmiljø. Vi samles efter hver eneste forestilling for lige at høre, om alt fungerer. Og så har vi Skuespillernes Kvarter, som er et forum, hvor vi vender alt fra det praktiske til, hvordan det egentlig går. Der bliver lyttet, og alle byder ind.

Det er noget, ledelsen bakker op om, og det er en supervigtig kultur, vi ansatte værner om. For det kan godt være, at det er ledelsen, som har det overordnede ansvar for vores sikkerhed og trivsel. Men det vil altid være os selv, der først bliver vidne til de lidt for vovede stunts, de overmodige elever eller den kollega, der har det skidt," siger Steffen Eriksen.

Tør jeg? Gu tør jeg!

Skuespiller Jens Jørn Spottag nikker genkendende til billedet af spontane og måske overmodige kunstnere, som kommer til at tilsidesætte sikkerheden.

"Vi skuespillere, vi er jo købt til at sige ja. Vi vil ikke stille os på bagbenene. På en måde er vi børn. Skal du bruge en, der kan ride på en hest? Ja, nå, jamen det kunne da være sjovt, det kan jeg sagtens," siger han og fortsætter:

"Der er en Daredevil indbygget i alle skuespillere. Vi spørger: Tør jeg? Ja, gu tør jeg, for så bliver det federe. Ind i mellem bliver det også farligere, men det glemmer vi."

Under indspilningen til en kampscene til 1864 var Jens Jørn Spottags eget overmod lige ved at ende katastrofalt.

"Jeg skulle affyre en pistol, mens jeg sad på en hest. Så vidt jeg husker var det, at jeg skulle skyde, noget improviseret noget. Jeg fik under alle omstændigheder på et tidspunkt at vide, at hesten ikke var så god til høje lyde. Det var – set i bakspejlet – selvfølgelig ikke særlig smart, når den skulle være med i en voldsom kampscene, omkring et af en frygtelig masse statister og have mig og en larmende pistol på ryggen. Der kunne jeg have sagt fra. Når jeg tænker tilbage, var det vanvittigt. Men jeg satte mig op. I kampens hede, som det hedder. For jeg ville jo så gerne have, at det skulle blive bedst muligt," fortæller han.

Men hesten blev mere og mere urolig, fordi kamphandlingerne omkring den eskalerede, og statisterne kom tættere og tættere på.

Arbejdsmiljøorganisation

På teatre og virksomheder med under 10 ansatte skal arbejdsgiveren sørge for, at samarbejdet om arbejdsmiljø "kan finde sted gennem løbende direkte kontakt og dialog." Der er ikke krav om nogen egentlig arbejdsmiljøorganisation.

Hvis der mellem 10 - 34 ansatte, skal der oprettes en arbejdsmiljøorganisation, som består af en eller flere arbejdsledere, en eller flere medarbejdervalgte arbejdsmiljørepræsentanter valgt af medarbejderne og en arbejdsgiver som formand. Hvis antallet af ansatte varierer, behøver man dog kun at oprette en arbejdsmiljøorganisation, når 10 eller flere ansatte er beskæftiget samtidigt i mindst 3 ud af 12 sammenhængende måneder.

Er man 35 ansatte eller derover, skal man oprette en arbejdsmiljøorganisation med en eller flere arbejdsmiljøgrupper og et eller flere arbejdsmiljøudvalg.

"Efter mit fjerde skud stejlede den. En gang, to gange. Tredje gang ramte en stuntman den på mulen. Det fik den til at reagere voldsomt og slå halsen op i mit ansigt, smide mig til jorden og i fuld fart galoppere tværs gennem statistmængden.

Det var først, da jeg sad med en ispose på øjet og frygtede for, hvordan jeg ville se ud næste dag, hvor jeg skulle videre til en filmoptagelse i Frankrig, at det gik op for mig, hvor ravsrukkende galt, det kunne have gået. Ikke bare for mig, men for alle de mennesker, hesten styrtede ind i gennem," siger Jens Jørn Spottag.

Tag nu det ansvar

Skuespillerforbundets undersøgelse viser, at det står lige skidt til med sikkerheden på teatrene og i filmbranchen, men Jens Jørn Spottag oplever, at der er en bedre sikkerhedsorganisation på teatrene, end på film og tv-produktionerne.

"Det opskruede tempo på film og tv-indspilninger giver en usikker fornemmelse, for der er så mange små detaljer, der bliver overset. Producenterne presser på og instruktørerne vil selvfølgelig gerne have deres film så god som muligt. Og vi skuespillere, vi vil altid så gerne lege med. Men alt for tit mangler det overblik, der skal sikre sikkerheden.

Der skete jo heldigvis ikke noget alvorligt den dag i Tjekkiet. Men episoden er en lærestreg for mig. Jeg vil meget gerne til hest igen, men jeg vil være meget mere opmærksom på, at det kan gå galt. Og det ærgrer mig. For næste gang bliver jeg nødt til at lægge mit legebarn fra mig, og så bliver præstationen dårligere. Det er jeg sikker på," siger Jens Jørn Spottag.

Han efterlyser en form for sikkerhedskyndige på samtlige optagelser – mennesker, som udelukkende skal koncentrere sig om hvorvidt, noget er for farligt for de medvirkende.

"For jeg har aldrig mødt nogen, der var lige så gode til at være skuespillere, som til at tænke på sikkerheden. Det kunne for eksempel være nogle dygtige stuntmen," uddyber han.

"Men indtil det sker, er vi simpelthen nødt til at passe bedre på os selv og hinanden. Vi burde faktisk bære hjelm 24-7, men man kan ikke forebygge alt. Til gengæld kan vi tænke os om og i fællesskab tage et ansvar for ikke at slå os selv og hinanden ihjel."